

УДК 72.01

Головатюк А. К.,

*Аспірант кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету будівництва і архітектури*

depyjo1212@gmail.com,

orcid.org / 0000-0003-4705-1027

МЕМИ ТА ТОЧКИ СЕНСУ ЯК СПОСІБ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЇ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ МІСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Анотація: в статті розглядаються тимчасові архітектурні елементи публічних міських просторів різного призначення, а саме: точки сенсу, об'єкти-символи, меми; описано процес їх формування. Показаний підхід до організації тимчасових громадських площ за допомогою точок сенсу, їх використання для пожвавлення міського громадського простору, для сприяння пішохідному руху, розвитку ділової діяльності та акцентації уваги до вуличного життя в околицях. Як приклад, надано авторську конкурсну проектну пропозицію по створенню мемів для активізації парку в районі Гран-Сан-Блас, Мадрид, Іспанія.

Ключові слова: об'єкт-символ, точка сенсу, мем, міське середовище, публічний простір міста, паблік-арт.

Постановка проблеми. Архітектурний публічний простір є свідком основних подій в місті та рушійною силою для його розвитку. Саме взаємодія між людьми в публічному просторі, її інтенсивність та якість підштовхує, заповільнює або зупиняє розвиток міста. Можливість або неможливість контактів з іншими людьми та з простором викликає певні емоції, формує враження та обумовлює поведінку.

В статті Г. Яблонської та А. Коновалюк ми теж знаходимо підтвердження думки про важливість створення упізнаваних та «рідних» місць для людини в фізичному просторі міста [9, с.225-234].

В умовах постійних змін в змісті та формі культурного розвитку суспільства, пришвидшенні темпів життя, впровадженні інноваційних технологій та появі віртуального публічного простору виникає потреба у створенні інтерактивних, легко втілюваних, малозатратних і тимчасових об'єктів у реальному міському просторі. Такі об'єкти-символи наразі зможуть привернути увагу до актуального соціального питання, безпосередньо вплинути на перехожого, вступити в діалог як з ним, так і з оточуючим середовищем, на відміну від капітальних будівель та споруд, на які витрачається більше часу, енергії та коштів.

Виклад основного матеріалу. Публічний простір у місті—це, перш за все, територія, яка доступна для міських жителів і комфортна для перебування різних соціальних груп. Вона наповнена додатковими функціями і використовується незалежно від пори року чи часу доби. Публічний простір містить у собі фізичні об'єкти та обмежений ними. У більшості випадків, шляхи руху коректуються саме цими об'єктами.

Основна причина, для того щоб потрапити в такий простір полягає у добровільному порушенні особистого простору здебільшого незнайомими людьми, поведінка яких не завжди підлягає прогнозуванню. Порушення особистої території навколо тіла людини під час певних дій в публічному просторі може бути активною, нейтральною чи пасивною. Від споглядання та оцінки прохожих і життя навколо, відвідувач переходить до зустрічей з колегами та друзями і участю в суспільному житті.

На відміну від «першого місця» (домівки) та «другого місця» (роботи), «публічний простір» (третє місце) [5] нестабільне та непередбачуване. Варіанти взаємодії в перших двох місцях можуть повторюватися кожного разу з маленькою різницею (за рахунок перемішування майже однакової кількості людей, обмеженого простору та незмінного набору функцій). Програма публічного простору міста, на противагу робочому місцю або домівці, має тенденцію кардинально змінюватися протягом доби, в будні та вихідні дні, в залежності від пори року. Весь час приходять нові люди, різного віку, ментальності, з різним життєвим досвідом, звичками та сприйняттям дійсності, переслідуючи різні цілі та діючи по-різному.

Щоб ввести елемент контролю в хаос публічності, в просторі передбачені точки сенсу. Вони представлені у вигляді фізичних об'єктів, що передають певне повідомлення, посил. Вони вказують напрямок руху, як поводитись, як сприймати оточуючу дійсність, як реагувати, куди дивитися або не дивитися. Точки сенсу, що справляють враження на неспідготовлених перехожих, акцентні, домінантні і викликають додаткові емоції та стійкі асоціації з певним місцем, перетворюються у об'єкти-символи. Публіка сприймає і трактує значення об'єкту по-своєму, він «приживається» або критикується, проте ніколи не залишає спостерігача байдужим. Коли ж інформація про такий об'єкт спонтанно пошириться і вийде за рамки локальної впізнаваності, а він сам частково або повністю скопіюється, буде створений новий мем. Саме схвалення людей, популярність точки сенсу і її реплікація перетворять її в мем[2].

Приклади тимчасових громадських площ, відносно нового типу публічних просторів, які набули поширення в Північній Америці, в Сан-Франциско, Філадельфії, Нью-Йорку та інших містах, свідчать, що завдяки точкам сенсу ділянки проїжджої частини, які мало чи зовсім не використовуються,

перетворюються в громадські місця для жителів оточуючих будівель та підприємців. Як і зона відпочинку в містах, що є продовженням тротуару (парклет) [3], тимчасові громадські площі є результатом успішного партнерства між містом і громадою або бізнес-асоціацією. На кошти міського самоврядування та за сприяння мешканців, колишні місця під паркінг заповнюють тимчасовими кафе з мобільними точками продажу їжі або ярмарками. Хоча роботи над публічними площами, починаючи від проміжного етапу до остаточної реконструкції, тривають протягом 3-5 років, тимчасове застосування дозволяє громаді отримати підтримку муніципалітету та вигоду з громадського простору в найближчій перспективі, ще до капітального будівництва (рис.1) [7].

Точки сенсу в тимчасових відкритих громадських просторах, на кшталт міської площі, в іспаномовних країнах і США (плазах) [4] визначаються, в першу чергу, їх функціональним призначенням. Для обмеження руху машин, заборони паркінгу на території плази використовуються болларди [1], масивні фіксовані об'єкти, такі як кадки для рослин і гранітні блоки, дорожня розмітка (подвійна біла смуга). Вони переконують пішохода в безпечності даної території, не зважаючи на те, що діяльність відбувається на проїжджій частині. Сене рухомих, складних столів та сидінь, що розміщують натимчасових громадських площах, забезпечити гнучке використання простору та обмежити витрати на улаштування. Як вуличні меблі, так і саме асфальтне покриття, пофарбоване у яскраві кольори, що робить його принагідним і помітним на великих відстанях.

Рис. 1. Створення тимчасових громадських площ (InterimPublicPlazas).

Ілюстрація NationalAssociationofCityTransportation Officials(НАСТО)[7]

Додатковими точками сенсу з можливою трансформацією їх в об'єкти-символи слугують арт-інсталяції, арт-маркети, перформанси, тимчасові торгові точки. Їх основне призначення полягає у залученні та рекламуванні товарів та послуг місцевих жителів, розвитку бізнесу, активізації громади.

Тимчасові громадські площі облаштовуються об'єктами з недорогих, зносостійких матеріалів, таких як епоксидний гравій, фарба та термопластик. Кліматичні фактори у виборі конкретних матеріалів та їх довговічність стоять на першому плані.

Ділянкою для проектування і перевірки концепції формування мема в публічному просторі автором було обрано міське середовища мікрорайону Гран-Сан-Блас в місті Мадрид, де Мультикомфортний дім Saint-Gobain разом з муніципалітетом міста оголосили конкурс [3]. Основна задача, що стояла перед конкурсантами, полягала у наданні пропозиції об'єктів, які б оживили та функціонально збагатили малозмістовну і не використовувану місцевими жителями територію парку. Загалом ідея відновлення міського середовища передбачала поліпшення благополуччя мешканців та підвищення привабливості даного району для молодих сімей, з урахуванням економічно доцільного підходу до процесу реконструкції.

Для парку були організовані три зони: активного відпочинку, зона культурно-громадської діяльності, пасивна зона з місцями для сидіння і усамітнення(рис.2).

Рис. 2. Схема організації парку в районі Гран-Сан-Блас, Мадрид, Іспанія
Проектна пропозиція А. Головатюк

Основні засади нового планування парку полягали в наступному: збереження всіх дерев; збереження основних входів до парку з можливістю доповнення їх; заміна покриття; поліпшення доступності; незмінність форми кола для трьох майданчиків парку, а натомість, доповнення їх новими елементами. Точками сенсу, що потрібно додати до планування парку, виступають елементи благоустрою, а саме: напівциркульні лавки та столи, звичайні лавки, переносні сидіння-тарілки, ліхтарі та смітники. Мемом для парку є інсталяція «Дошка побажань» або публік-арт [8] «Стрічка нескінченності пізнання» (рис. 3).

Як інсталяція, так і публік-арт складаються з криволінійних форм і є інтерактивними. Вони задумані з метою привернення уваги звичайних

прохожих і функціонального збагачення парку для локальної громади. «Дошка побажань» надає відвідувачам можливість висловлення думок та побажань, а «Стрічка нескінченності пізнання» - можливість культурного збагачення. Такі функції спрямовані на перетворення обидвох об'єктів в знакові, як для парку, так і для району, тобто в об'єкти-символи. А їх популярність і можливість подальшої реплікації в інших місцях – у меми.

Рис. 3. Приклад утворення можливого мема в публічному міському просторі «Дошка побажань».

Проектна пропозиція А. Головатюк

Додатковим елементом є штучний струмок, що об'єднує три майданчики парку, забезпечує приємний звук, відчуття свіжості в просторі, а, за умов спекотного клімату в Мадриді, є джерелом охолодження. Таке рішення може спонукати подальшу асоціацію парку у місцевих жителів з можливістю отримати прохолоду. При його реплікації в інших місцях штучний струмок перетвориться в мем.

Дана проектна пропозиція демонструє спосіб координації дій перехожого в міському просторі і, разом з тим, сприяє культурному відродженню парку.

Висновки. Отже, аналіз прикладів оновлення та зміни функції в вигляді тимчасових плаз показує дієвість точок сенсу, об'єктів-символів та мемів в міському публічному просторі. Вони можливі для застосування за будь-яких умов фізичного міського простору, його ресурсному забезпеченні, при будь-якому бюджеті та можливостях залучення в процес місцевого населення, владних структур та проектувальників.

Для перевірки концепції формування мема, в західній частині району Рехас на території Гран-Сан-Блас в Мадриді, було запропоновано внести економічно обґрунтовані зміни та наповнити територію парку додатковими об'єктами, щоб перетворити існуючий простір на функціонально-активний.

Проблема, що розглядається в статті, актуальна для європейських міст і України, тому потребує подальшого вивчення та практичного впровадження.

Література

1. Боларди (блокувальники дороги) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.vorota-goroda.ru/articles/bollardy_dorozhnye_blokiratory/.
2. Головатюк А.К. До питання значення публічних просторів в підвищенні рівня благополуччя в країні. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник. Харків, 2018. Вип. 41. С. 218 – 223.
3. Завдання конкурсу 2017. [Electronic resource]. Режим доступу: <http://www.isover-students.com/>.
4. Лоу С. Пласа. Политика общественного пространства и культуры. Москва, Strelka Press, 2016, 352
5. Ольденбург, Р. Третье место: кафе, кофейни, книжные магазины, бары, салоны красоты и другие места «тусовок» как фундамент сообщества .Новое литературное обозрение, 2014. — 456 с.
6. Парклет – новий погляд на міський простір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zavoddpk.com/parklet>.
7. National Association of City Transportation Officials [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nacto.org/publication/urban-street-design-guide/interim-design-strategies/interim-public-plazas/>.
8. Lacy S. Mapping The Terrain: New Genre Public Art. BayPress, 1994, 124
9. Яблонская А. Д., Коновалюк А.В. Актуализация проблемы взаимоотношения «человек-пространство». Теоретико-философские основы. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник. К. КНУБА, 2017. Вип.49. с.225-234.

Аннотация

Головатюк А. К. Магистр архитектуры, аспирант кафедры информационных технологий в архитектуре КНУСА.

Мемы и точки смысла как способ идентификации и координации действия человека в современном городском пространстве.

В статье рассматриваются временные архитектурные элементы публичных городских пространств различного назначения, а именно: точки смысла, объекты-символы, мемы; описан процесс их формирования. Показан подход к организации временных общественных площадей с помощью точек смысла, их использование для оживления городского общественного пространства, для содействия пешеходному движению, для развития деловой деятельности и акцентации внимания к уличной жизни в окрестностях. В качестве примера,

предоставлено авторское конкурсное проектное предложение по созданию мемов для активизации парка в районе Гран-Сан-Блас, Мадрид, Испания.

Ключевые слова: объект-символ, точка смысла, мэм, городская среда, публичное пространство города, паблик-арт.

Abstract

Holovatiuk A. K. Master of science in architecture, PhD student, Department of Information Technologies in Architecture, KNUCA.

Memes and sensing points as a way for identification and coordination of human behavior in the contemporary city space.

The article deals with the issues of creating memes in public urban spaces. The definition of the concept of the point of meaning, the object-symbol, the meme in architecture, their purpose and functions and the process of their formation are given. The article shows the approach of organizing temporary public spaces with the help of symbolic objects for the revival of surrounding streets and public spaces, promoting pedestrian movement, which can accelerate business activity and attract attention to outdoor life in the surroundings. Theoretical conclusions, as well as a project proposal for a meme in the Gran San Blas area, Madrid, Spain, are proposed.

Points of meaning, object-symbols, and memes are possible for use under any conditions of the initial state of physical space, resource provision, with any budget, and opportunities for involving the local population, government structures and designers in the process. To check the theory of the formation of the meme, it was proposed to make economically sound changes in the area and saturate the park with the necessary objects to turn the neutral existing space into a friendly one.

In order to test the theory of the formation of the meme, in the western part of the Rehas area on the territory of Gran San Blas in Madrid, it was proposed to make economically feasible changes and fill the park with the necessary objects in order to transform the empty space into a functionally active.

Keywords: object-symbol, the point of meaning, meme, urban environment, public space of the city, public art.